

го року. Розуміючи, що подорож самих раритетів за кордон є справою складною — і організаційно, і фінансово — вирішено відправити в Україну

масштабну фотовиставку, яка б дала змогу ознайомитися з кукутенськими скарбами на землі трипільців.

Complexul Muzeal Judeteal Neamt/<http://www.neamt.ro/cmj/>

Dumitrescu V. Arta Culturii Cucuteni. — Bucuresti, 1980.

Dumitroaia Gh., Preotoeasa, Munteanu R., Nocola D. Primul muzeu Cucuteni din Romania. — Piatra-Neamt: Editura Foton, 2005. — S. 69—71.

International Research Center of Cucuteni Culture — Presentation. — <http://www.neamt.ro/cmj/istorie/piatra-neamt/>

Mantu C.-M., Dumitroaia Gh. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe. — Bucuresti, 1997.

Одержано 11.08.2005

С.О. Біляєва, Л.І. Іванченко, Л.В. Кулаковська, О.Є. Фіалко

ВИСТАВКА «АКЕРМАН—ОЧАКІВ-2004»

12 травня 2005 р. у приміщенні Археологічного музею ІА НАН України відбулася презентація виставки «Акерман—Очаків-2004».

Виставку організовано та проведено завдяки спільним зусиллям співробітників Інституту археології НАН України (Міжнародної Південної Середньовічної експедиції (керівник — к. і. н. С.О. Біляєва) та відділу «Археологічний музей» Інституту археології НАН України (завідувач — к. і. н. Л.В. Кулаковська)) та за сприяння і підтримки Посольства Республіки Туреччина в Україні. Експозицію відкрили директор Інституту археології НАН України академік П.П. Толочко та Віце-прем'єр, Міністр закордонних справ Туреччини Його Високість пан Абдуллах Гюль.

На презентації були присутні: посол Туреччини в Україні Б. Джанкорель з дружиною, члени офіційної урядової делегації, яка супроводжувала Віце-прем'єра Туреччини в Україні, послы Алжиру, Аргентини, Бельгії, Великої Британії, Греції, Єгипту, Ізраїлю, Ірану, Італії, Канади, Китаю, Литви, Норвегії, Японії, представник Ватикану; заступник Міністра культури та туризму України О. Костенко та представники відділів Міністерства, голова Державної адміністрації з питань туризму В. Цибух, академік-секретар Відділення ІФП НАН України О. Онищенко, директор Музею історії Києва Т. Хоменко, директор Музею гетьманства Г. Ярова, директор Центрального музею Збройних Сил України В. Карпов, директор Центру пам'яткознавства НАН України О. Титова, Директор Національного науково-природничого музею НАН України академік

Є. Шнюков, члени дирекції та вченої ради Інституту археології НАН України, співробітники Міжнародної Південної Середньовічної експедиції та інші гості. Відкриття експозиції висвітлювали засоби масової інформації.

На виставці було представлено нові археологічні матеріали з розкопок 2004 р. та найцікавіші знахідки попередніх років із визначних пам'яток історії та культури — Акерманської фортеці у м. Білгород-Дністровський Одеської обл. та історичного центру м. Очаків Миколаївської обл. Розкопки здійснювала Міжнародна Південна Середньовічна експедиція ІА НАН України за фінансової підтримки ТІКА.

Виставка відбувалася в залі слов'янської та середньовічної археології музею, тому вона дуже вдало вписалася в основну постійно діючу музейну експозицію. Експонати виставки було поділено на три рівновеликі частини: археологічні знахідки, фотоматеріали та наукові праці, що висвітлюють здобутки експедиції.

Археологічну частину експозиції було представлено колекцією з понад 250 знахідок, переважно XV—XVIII ст., із металу, кераміки, скла, кістки.

До нумізматичного зібрання увійшло 96 монет із різних металів, переважно більшість яких становили монети османського часу — мідні, бронзові та срібні. Репрезентовано також татарські, молдавські, російські та західноєвропейські гроші, монети Османської імперії тощо. Особливий інтерес викликала унікальна знахідка золотої османської монети 1595 р. Мехмеда III — сина Мюрата III, карбування Константинополя (Істамбула).

Репрезентативною була колекція різноманітних прикрас зі срібла та бронзи, а також

© С.О. БІЛЯЄВА, Л.І. ІВАНЧЕНКО,

Л.В. КУЛАКОВСЬКА, О.Є. ФІАЛКО, 2006

ужиткових речей: перснів, підвісок, пластинок та бляшок різних форм і призначення, пряжок тощо.

Кераміку було представлено кухонним (горнята, чайники, глечики, блюда) та столовим посудом (миски, миски-чаші, тарілки) місцевого та імпортного виробництва. Це монохромні та полі-хромні полив'яні посудини, кераміка з графіто. Серед вишуканих виробів із напівфаянсу та фаянсу вирізнялися тарілки, блюдця; тонкостінні (майже прозорі) чашечки для чаю та кави, орнаментовані різнобарвними візерунками, відомих центрів художньої кераміки Туреччини — Ізніка XV—XVII ст. та Кютах'ї XVI—XVIII ст.

Майже унікальною для України є колекція дрібної пластики, представленої люльками з глини, фаянсу, каменю (нефрит та пінний камінь). На особливу увагу заслуговують люльки з антропоморфним та зооморфним декором, золоченням. Уперше знайдено фрагментовану люльку з білої глини з реалістичним зображенням обличчя старої людини. Здебільшого екземпляри мають клейма (в окремих випадках по два-три на одній люльці) із зображеннями риб, птахів, квітів і написами. Надзвичайно вразила люлька з пінного каменю, інкрустована блакитною скляною намистиною, різьбленням, що нагадує традиційний мотив ока від пристріту, та стрічкою візерунку з трьох повних місяців.

Переважна більшість знахідок Акерманської колекції пов'язана з раннім періодом існування та експлуатації будівлі, що слугувала лазнею (кінець XV—XVII ст.). Пізніше, можливо з другої половини XVII ст., у цій будівлі було розміщено ливарну майстерню з виробництва свинцевих куль, гирьок, рибальських грузил та інших речей, а також приміщення для їх зберігання. На виставці було широко представлено вироби зазначеного часу: різні за розміром стулки бронзових кулелійок і відливки куль середини XVII ст., округлі кулі того самого часу та конічні, які були поширені у XVII — першій половині XIX ст. До рідкісних експонатів належать кулясті товстостінні посудини, на кшталт колби, з товстого непрозорого скла для перевезення та зберігання ртуті. Цікавою знахідкою є й кремій від рушниці, вкладений у металеву обойму.

Фотографічна частина репрезентувала плани фортець в Очакові та Акермані, архітек-

Травень 2005 р. Археологічний музей ІА НАН України. Відкриття виставки. Зліва направо: Віце-прем'єр, Міністр закордонних справ Туреччини Його Високість пан Абдуллах Гюль; перекладач; завідувачка відділу «Археологічний музей» ІА НАН України Кулаковська Л.В.; директор ІА НАН України академік Толочко П.П.

турні пам'ятки Акерманської фортеці та процес археологічних досліджень портового двору і його об'єктів. Центральне місце цієї частини експозиції було відведено розкопкам унікальної пам'ятки Північного Причорномор'я — турецької лазні (Хамаму).

Виставку завершувала експозиція нових наукових видань та презентація результатів спільних археологічних досліджень учених України та Туреччини в Егейському університеті (м. Ізмір, Туреччина).

Після завершення огляду експозиції виставки Посол Республіки Туреччини запросив усіх присутніх на святковий фуршет. Турецька сторона висловила подяку українським і турецьким науковцям за значний внесок у справу розвитку співробітництва Туреччини та України в галузі науки і культури й побажала подальших звершень на цьому шляху.

Успіх виставки значною мірою забезпечив колектив відділу «Археологічний музей». Саме йому належить ідея художнього оформлення археологічних матеріалів та її втілення в життя. Українсько-турецька акція пройшла на досить високому міжнародному рівні, а представники дипломатичного корпусу в Україні мали нагоду ознайомитися зі здобутками вітчизняної археології.

Одержано 05.06.2005